

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

Qvæstio VIII. In Tit. VIII. de Dilationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

falsa est, quoad Syncategorema. Si loquamur philosophicè, positio absolute negari potest; cum enim hæc illi contradictoriè opposita (*mibi stipulanti purè promissisti equum*) sit falsa; verum est, quod non-promissisti equum purè, tibi stipulanti; ergo illam rectè negas; *Juridicè* autem loquendo, censent aliqui, dubium esse, num possit absolute negari; de quo videri potest Gail cit. *observ. 87. num. 17.* contrarium tamen censent alii, & quidem rectius, absolute loquendo, cum omnino falsum sit, stipulanti à promittente sub conditione equum, constitutam esse puram obligationem equi, quam tamen significat positio. Ne quis autem se committat inutilibus, & molestis disceptationibus, explicat se, *quid neget*, v. g. *non credo*, quoad *ly purè*.

763. Quæres 3. an sufficit hæc responsio, *non credo, nisi probetur*? sufficientem esse, tenet Gail, & alii, sed cum discrimine. Nam aliqui dicunt, esse quidem sufficientem, sed simul præjudiciosam respondententi, nimirum, ut, si, quod taliter negatum est, ritè probetur, habeatur tanquam Confessus super illo, consequenter appellare non possit ex ea ratione, quod

Confessus appellare non possit. Alii verò dicunt, quod ea responsione non dicat, *se credere*; sed *crediturum*, ubi res probata fuerit; adeoque fide-suspensâ in eventum probationis concludentis; quâ præstitâ, convictus habetur; & ideo appellare non finitur; non autem, *quia Confessus*, cum non sit Confessus ex propria scientia, & independenter à probatione secutura; quæ conditio tacitè inest responsioni *non credo*, ubi res dubia est.

Illud etiam hîc not. 1. positiones, quas vicissim Reus ad sui defensionem facit, vocari *defensionales*; 2. olim responsiones fieri solitas *in judicio*; usu tamen hodierno, communiter fieri domi, sic, ut responsiones in Scripturam redactæ. Judici exhibeantur; cum sic meditatio fieri possint, adhibito etiam aliorum consilio; ideo enim datur terminus deliberationis; 3. an, & qualiter habeatur pro Confessio is, qui, cum deberet, eiam jussus à Judice contumaciter ad positiones recusat respondere, dictum esse

à n. 755.

* * *

QVÆSTIO VIII.

IN TIT. VIII. DE DILATIONIBUS.

764. **P**ER *dilationem* intelliguntur induciæ, seu tempus, quod indulgetur Actori, vel Reo, ad faciendum aliquid in re judiciaria; unde *dilatatoria* exceptio apud Ulpianum *l. 2. ff. de except. & præscript.* est, quæ differt actionem. Cum enim Reus conventus non possit statim ad ea, quæ ab Actore illum conveniente petuntur, sine deliberatione prævia, postulata affirmare, vel negare, rebus quandòque altiorem indaginem exigentibus propter varia instrumenta, conventiones, aut alia similia; Actori etiam quandòque negetur aliquid, quod probari debet; nec statim ad manus sint omnia probationum momenta: utriusque concedi solent *induciæ* ad certum tempus, ut debitè instructi ad judicium veniant, aut ulterius procedant. Et

quamvis in subjeâis huic titulo capitulis solum agatur de dilationibus *ante litis contestationem*; quia tamen *Rubrica* universalior est, & de dilationibus *indefinitè*, de aliis quoque in seqq. dicemus.

ARTICULUS. I.

Quid, & quotuplex sit dilatio?

Dilatio in genere nihil aliud est, quàm assignatio, vel prorogatio certi termini, vel temporis ad perficiendos actus judiciales, v. g. ad sistendum se judicio, ad respondendum, ad probandum, appellandum, &c. Et quoniam tales induciæ concedi

concedi possunt à Judice in qualibet parte
judicii (tribus enim partibus illud consta-
re, ostendimus n. 1.) *dilatatio* in varias
species dividi solet; quarum 25. enu-
merat Durandus *h. t.* Cœterum illæ, quæ
dantur in prima parte judicii (nimirum à
citatione usque ad litis contestationem in-
clusivè) vocantur *citatoria*, & etiam *ex-
spectativa* dicuntur; quæ in secunda
parte, à litis contestatione exclusivè us-
que ad conclusionem in causa, *probato-
ria*, seu *allegatoria*: in tertia demum
parte à sententia definitiva usque ad exe-
cutionem inclusivè, definitoria, vel *exe-
cutoria* appellantur. *Illæ* dantur ad cau-
sam definiendam, seu audiendam sen-
tentiam; *istæ*, quæ dantur Reo per sen-
tentiam condemnato ad satisfaciendum,
solvendum, &c.

767. Dilationes *citatoria* comprehendunt
tempus, quod Reo in iudicium evocato
conceditur ad comparandum, vel re-
spondendum in iudicio; & quidem, si
contingat dilatio propter impedimentum
non comparandi, propriè *dilatatoria* est;
si, ut deliberare valeat, an liti cedere, an
verò se opponere velit? *deliberatoria*;
dilationes potèrò *deliberatoria* sunt vigin-
ti dierum à lege concessarum, intra quas
deliberat Reus, *cedat, an contendat*: Au-
thent. *offerantur*, C. *de litis contest.* &
denegantur, si ex literis citatoriis Reus
potuit plenè instrui; c. 2. *h. t.*

768. Cùm enim Titius impetrasset rescri-
ptum à Sede Apostolica contra Cajum;
hunc proinde citasset iudex delegatus, te-
norem rescripti Citatorio inferens, ut eo
lecto deliberare possit, cedere an conten-
dere velit? nihilominus Reus compa-
rens in iudicio, inducias *deliberatorias*
petiisset: interrogatus Cœlestinus III. an
in tali casu essent concedendæ? respon-
dit: quòd Reo, ad iudicium legitimè con-
vocato, *si ex rescripto sibi transmissio ple-
nè potuit instrui super eo, de quo in iudi-
cio convenitur, induciae deliberatoriae
non sunt ulterius indulgenda; sed proce-
dendum potius ad examinationem cause,
& ad finem ei debitum imponendum.* Ex
hoc sequitur, dilationem *deliberatoriam*
censeri debere *peremptoriam*, ita, ut nisi
unica concedi non debeat, praterquam
si legitimum impedimentum ostenda-
tur, vel causa nova incidat, ob quam

Tom. II.

inquirere, ac deliberare oporteat.

Not. autem 1. ex dilationibus alias esse
legales, quas lex ipsa tribuit; alias *con-
ventionales*, quas consensus partium lar-
gitur; alias *arbitrarias*, ex arbitrio Judi-
cis dependentes, de quibus agitur L. 7. *&
fin. h. t.* & hæc etiam *judicialis* dicitur,
ut notat Maranta p. 6. *membr. 2. act. n. 2.
num. 15.* Tametsi enim in jure certa di-
lationum tempora statuta reperiantur, ut
L. 1. C. *h. t. c. 2. 3. q. 3.* tamen à Judice
moderari possunt, & secundum exigen-
tiam causæ, longiores, vel breviores con-
cedi, ut notat glossa recepta in c. 1.
h. t.

Not. 2. dilationes *expectativas*, seu
citatorias dari Reo, ut ad iudicium ve-
niat; Authent. *qui semel*, C. quomodo,
& quando; *probatorias*, ad positiones,
& articulos probatorias formandos, vel
ad eis respondendum, aut excipiendum,
item ad testes, & instrumenta quæren-
da, ac paranda, c. 2. & 3. *cit. q. 3. l. 1. C.
de induciis: allegatorias*, ut postquam
Judex, partium probationes, & excepti-
ones audivit, quærat, an quid ampliùs
allegare velint? tum si una allegationibus
renuntiet, altera verò plura sibi propo-
nenda esse affirmet, dantur ei induciæ ad
allegandum; authent. *subemus*, junctâ
glossâ, de induciis; alias *definitivas*, quæ
tunc *peremptoriae* dicuntur, si cum ter-
mino *peremptorio* præfigantur, ut, *nisi
ad eum diem quis compareat ad audien-
dam sententiam definitivam, etiam in
ejus absentia procedendum sit*, L. *Ad per-
emptorium. 68. ff. de iudic. c. Consului.
24. de offic. deleg.* alias deniquè *executo-
rias*, quæ dantur Reo condemnato ad so-
lutionem faciendam, & est tempus qua-
tuor mensium; quod tamen à Judice
prorogari, aut breviori potest, c. *quod ad.
15. cit. L. de debitoribus. 31. ff. de iudi-
ciis.*

Not. 3. dilationes *citatorias*, & defini-
tivas in eo à probatoriis diversas esse, quòd
illæ suapte naturâ non sint *peremptoriae*;
sed unâ concessâ possit altera, ac demum
tertia, quæ *peremptoria* est, concedi,
L. *ad peremptorium. ff. de iudiciis*; quam-
vis Judex ex causa rationabili possit un-
nam citationem *peremptoriam* facere,
quæ ad trinam citationem sufficiat, L.
Consentaneum, C. quando & quomo-
do,

Cc

do, L. *Contumacia*, ff. de *sententia & re iudicata*; de cuius rei praxi videatur glossa magna in c. *Constitutionem*, de sententia excommunicationis in 6. gloss. in c. i. h. t. at verò probatoriæ, & aliæ pleræquæ dilationes peremptoriæ esse censentur, ita, ut unâ concessâ, & elapsâ, iudex procedere debeat, nec aliam dare possit, tametsi vocem *peremptorium* in concessione non apposuerit; ita sumitur ex L. i. C. de *dilationibus*, & L. fin. ff. de *feriis*, ubi id docet Bald. num. i. Bartol. in cit. L. 1. numer. 2. Gail. l. i. observ. 91.

772. Not. 4. dari tamen exceptionem; nisi pars litigans justum impedimentum alleget, ac probet, quòd intra concessum tempus probationes debitas instruere non potuerit; v. g. *convocare testes, habere instrumenta*, &c. petatquæ novam dilationem; tunc enim iudex, causâ cognitâ, alteram dabit; imò & tertiam, L. *oratione. 7. ff. de feriis, c. 4. de except.* quin & quarta dilatio probatoria; sed *cum cognitione legali*, post ostensam legitimam petendi causam, & editum iuramentum, quòd malitiosè non petatur, concedi potest; Authent. de *test. §. quia verò, collat. 7. & c. in causis i 5. de testib. junct. gloss. V. productione*. Ulterior verò, seu quinta dilatio, nunquam dari solet; Authent. *Atqui semel*, C. de probationibus; ut litium deniquè aliquando finis sit, L. *properandum. i i. C. de iudiciis*, nisi adhuc nulli testes producti sint, probato iusto impedimento; tunc enim ulterior danda est.

773. Not. 5. cum dicimus dilationes probatorias non nisi *semel* dari, habere duntaxat locum in causis *civilibus & pecuniariis*; nam in *criminalibus* Actori, *duæ*; Reo, *tres* concedi debent, modò non appareat, eas peti *malitiosè*, ut colligitur ex L. 4. fin. ff. de *feriis, junct. gloss.* quod extendit Marantâ cit. num. 3. etiam ad plures. Ex his apparet, dilationes citatorias, dilatorias, recusatorias; & similes, ante litis contestationem petendas, & dandas; probatorias autem post; de quibus V. Zoësius in l. 2. ff.

tit. 12.

ARTICULUS II.

De dilationibus ante litis contestationem.

774. Sermo est de *citatoriis*; circa istas statim in principio hujus tituli c. i. & Clement. Sape, de *V. S. dicitur, superfluas dilationes in causis Ecclesiasticis amputandas quidem esse; necessarias tamen ad veritatem indagandam, concedendas*. Cum enim causam, quæ vertebatur inter Abbatem, & Conventum ex una, & Moniales ex altera parte, super quadam Ecclesia, Alexander III. delegasset Judicibus, qui Abbati, & Conventui nimis brevem, eumquæ peremptorium terminum assignarunt ad comparandum; & illi se nimium sic gravari sentientes ad Sedem Apostolicam appellassent, respondit Pontifex: *quia non spectat ad juris ordinem diem peremptorium*, maxime cum de rebus Ecclesiasticis agitur, (nisi forte necessitate urgente) *taliter maturare*: mandamus, quatenus, *si ita est, revocato in irritum, si quid inveneritis post appellationem hujusmodi attentatum: in causa juxta priorem tenorem literarum procedatis*.

775. Ex hac Pontificis decisione habetur. i. quando terminus peremptorius à iudice datus est nimis brevis (ut si non sit tanti temporis, quantum aliàs foret, si trina citatio interveniret) iuste contra hoc appellari; ut constat ex casu c. *dilecti. i. h. t.* ubi nota verba: *ipsi timentes, se à iudicibus aggravari*; ex his enim habetur. 2. quòd timor gravaminis (si iustus sit) idem operetur, quàm ipsum gravamen; sic Barbof. in c. *dilecti, numer. 2.* Dixi: *si terminus nimis brevis sit*; nam aliud est ex eo titulo, quòd à iudice facta sit una citatio peremptoria; ex hoc enim titulo, quando terminus non est nimis brevis, non est gravamen, adeòquæ nec appellatio concessâ. Fit autem iuste talis citatio peremptoria etiam citatoria, si periculum sit in mora, (ut si aliàs res controversa sit peritura) si aliàs magnis expensis conservanda; si iurisdictio iudicis ceteròquin brevi expiratura; si di-

dilatatio sit magni momenti, & parvi res controversa; si sit causa alimentorum, &c. Et quoniam, quando terminus est nimis brevis, appellari potest, idem erit, quando est nimis longus; nam sicut termino nimis brevi gravatur Reus; sic gravari potest Actor termino nimis longo, illi concessio.

776. Quæstio ulterior est, an, si quis vocatur ad respondendum suo Adversario Romæ *in causa privata*, datis certis induciis, & interim vocatur Romam *pro utilitate Sedis Apostolica*, teneatur Romæ respondere illi causæ particulari, seu privata? vel potius domum reversus, possit petere novas inducias? Resp. quòd hoc secundum, ex c. *Exposuit. 4. h. t.* ubi habetur rescriptum Gregorii IX. ad Abbatem Aquaviva, & Archidiaconum Turonensem. Cùm enim mandasset Pontifex Archiepiscopo Burdegalensi, qui super jure Primatiæ controversiam habebat cum Archiepiscopo Bituricensi, ut ad initium Quadragesimæ per se, vel Procuratorem suum coram se compareat, qui postea personaliter vocatus pro subsidio Ecclesiæ Romanæ, ipse Romam venit, ubi & Bituricensis constitutus postulavit, ut in negotio Primatiæ procedatur; sed Procurator Archiepiscopi Burdegalensis, qui domum rediit, excepisset, principalem suum, cùm pro publica causa fuerit vocatus, habere privilegium, causam Primatiæ revocandi domum, Bituricensi contra respondente prius mandatum per posterius non fuisse revocatum: Pontifex Burdegalensi dilationem usque ad festum Nativitatis indulgit. Ratio hujus indulti est, quia quando quis Romæ, vel etiam alibi ex justa, aut necessaria causa constitutus, domo abesse cogitur, ubi habet acta, & instrumenta, aliaque præsidia se defendendi, neque distinetur alienis negotiis. Unde æquitatis naturalis est, ne compellatur ad respondendum extra domum suam, ubi habet adjumenta defensionis; concordat c. *fin. de foro compet.*

777. Quæres 2. an, si verbum aliquod generale, vel ambiguum in libello reperitur, quod deinde declaratur, peti possint novæ dilationes deliberatoriæ, & his negatis appellari? Ad hanc quæstionem rescripsit Honorius III. Episcopo Ferentino.

Tom. II.

Causa propositus erat: cùm quidam Presbyter contra Nobiles Andream, & Georgium quereretur, quòd pensionem Ecclesiæ suæ debitam non solverint jam tribus annis, & ultra; ipsi verò peterent, quantum spatium per illud, & ultra, significaretur, & Presbyter septem annis à solutione cessatum assereret: Nobiles dicentes, libellum hac expressione mutatum, longiores ad deliberandum inducias petiverunt, appellatione ad Pontificem interposita; sed Pontifex appellationem *frivolam* esse declaravit, & in causa procedi jussit. Ex quo textu sequitur ad quæstionem propositam respondendum negativè.

ARTICULUS III.

De dilationibus post litis contestationem.

CUM n. 766. dixerimus, etiam in secunda parte judicii, dari dilationes, quæ probatoriæ, & allegatoriæ dicuntur, & communiter peremptoriæ sunt, ut notavimus n. 771. notandum 1. quæstionem, quid sit dilatio *peremptoria*? expositam esse à n. 770. ubi etiam diximus dilationem *probatoriam* regulariter esse peremptoriam; de quo V. n. 1474. quid verò veniat nomine termini *probatorii*, & *reprobatorii*? & qualiter à Judice assignandus sit? V. n. 1473. Notandum 2. si per eum non stetit, cui dilatio data est, non esse exhibitam probationem in termino præfixo, non dari secundam dilationem, sed reintegrari primam, ex dict. n. 772. & n. 1475. Not. 3. etiam in iudicio Summario probatoriam dilationem debere esse peremptoriam, ex n. 1476. tempus autem dilationis probatoriæ, esse continuum, ex n. 1477. & terminum dilatoriæ probationis posse esse duplicem, nimirum vel ad simpliciter probandum, vel ad probatum habendum, ex n. 1478. an autem & qualiter detur restitutio contra terminum dilationis probatoriæ? dicemus à n. 1479. & quantus possit esse terminus dilationis probatoriæ à Judice assignandus per Judicem? à n. 1473. & 1488.

Cæ 2

Quam-

Quamvis autem dilationes probatoriæ communiter peremptoriæ sint, & tantum semel concedantur; dari tamen exceptionem iusti impedimenti, constat ex *num. 772. & 773.* & non procedere in causis criminalibus; ex *num. 773.* quibus positis:

779. Quæstio est. 1. an dilationes probatoriæ non concedantur, nisi ad instantiam partis? 2. an Judex ex officio eas concedere possit, nemine petente? 3. an censeantur peremptoriæ, esto in concessione dilationis non addatur terminus *peremptoria*? 4. an in hoc sit differentia inter Actorem; & Reum? 5. an dilatio probatoriæ sæpius peti possit? & quid ad eam obtinendam requiratur? 6. penes quem sit definire quantitatem temporis pro dilatione probatoria concedenda?

780. Ad 1. Resp. regulariter non concedi, nisi ad instantiam partis litigantis; probatur ex *L. Quoniam. 1. C. h. t.* ibi: quoniam plerumque evenit, ut Judex instrumentorum, vel personarum gratiâ dilationem dare rerum necessitate cogatur, spatium instructionis exhibendæ postulatam, dari convenit. Quod hac ratione arbitramur esse moderandum: ut, si ex ea provincia, ubi lis agitur, vel persona, vel instrumenta poscuntur, *non amplius quam tres menses indulgeantur*: si verò ex continentibus provinciis, *sex menses custodiri*, iustitia est. In transmarina autem dilatione, *novem menses* computari oportebit. Quod ita constitutum, judicantes sentire debent, ut hac ratione *non sibi concessum* intelligant dandæ dilationis arbitrium; sed eandem dilationem, si rerum urgentissima ratio flagitaverit, & necessitas desideratæ instructionis exegerit, *non facile amplius, quam semel*, nec ullâ trahendi arte sciant esse tribuendam. Nam per illum terminum *postulatam*, satis insinuat ejsusmodi dilationes tum demum dandas, *cum id postulatam fuerit*; præsertim, cum statim subjungatur: quod ita constitutum, judicantes sentire debent, ut hac ratione *non sibi concessum* intelligant, *dandæ dilationis arbitrium*.

781. Ad 2. Resp. posse, necessitate, vel ratione id exigente, ut constat ex cit. *L. Quoniam. §. Sed eandem dilationem*, & juxta

modum in dicta *L. præscriptum*, scilicet, si ex eadem provincia sint producendi testes; vel instrumentum, dilatio non excedat tres menses; si ex aliena, non sex; si ex ultramarina, non novem; ita Zoësius in *lib. 3. C. tit. 11.* ubi addit: *effectum dilationum* esse; ut stante tempore dato, quod continuum est, etiam currens tempore feriarum, quarumcunque officium Judicis cesserit; cit. *L. 3.* esse etiam dictum tempus peremptorium, ut actus, qui eo tempore fieri debuit, postea inutiliter fiat; nam elapso termino excluditur potestas faciendi, per *L. Scire oportet. 13. §. 1. de excusat. Tutor.* quamvis tempus non currat ei; qui non habuit copiam adeundi Judicem absentem; sic Faber in *l. 3. C. tit. 10. def. 2.*

Ad 3. Resp. affirmativè, ex dicend. *n. 782. 1473.* ita tenet Maranta de ordin. *judic. p. 6. actu 3. num. 2.* Ad 4. Resp. quòd sic. Æqualitas enim in judiciis inter Actorem, & Reum servanda est, ut, quantum temporis datur Actori, tantum detur etiam Reo, si petat, cum ejus partes sint favorabiles, Reg. 25. in ff. hinc dilatio probatoria, quæ datur in judicio, semper est communis, ita, ut, si detur uni parti litiganti, prosit etiam alteri; *L. Petenda, 6. C. de temp. in integr. restit.* quamvis Judex longiorem dilationem dare possit Reo, quàm Actori, eò quòd non perinde Reus possit ad judicium venire instructus, sicut Actor; sic Maranta cit.

Ad 5. Resp. posse, quando intercessit *783.* justum impedimentum, sed adhibita solennitate *legali*, seu solennitate juris, videlicet, ut eam petens, post allegatam, & probatam legitimam petendi causam, juramentum edat, quòd non malitiosè, & dolosè talem dilationem petat, juxta *Auth. de testib. §. quia verò, collat. 7.* *Auth. At qui semel, C. de probat. c. in causis, 15.* & ibi gloss. *V. productionem; de testibus;* ut autem, etiam his à petente præstitis, secunda, tertia, vel etiam quarta dilatio probatoria ritè, validequè concedatur, necesse est, quòd Judex prius cognoscat de iustitia impedimenti; secus enim dilatio, & processus in ea fundatus, esset nullus; sic *Andr. Gail. l. 1. observ. 71. à n. 4.* Ulterior autem, seu quinta dilatio, nunquam dari solet, ut colligitur ex cit. *Auth. At qui semel;* & tradit gloss. *magn. in cit. L. fin.*

fin. ff. de fer. & dilat. idquæ, ne lites fiant immortales, & causa plus æquò extrahatur, L. *properandum*, 13. C. de *judic.*

784. Ad 6. Resp. quando dilationes sunt *legales*, secundum eas procedendum; in *arbitrariis* autem pertinere terminum ad Judicem, consideratis circumstantiis, ut jam dictum est. Illud etiam hic addendum, quamvis n. 778. dixerimus, tempus dilationum esse *continuum*, debere intelligi, nisi feriæ absorberent vel totum, vel majorem partem temporis dilationum; sic Maranta cit. n. 18. vel incidere-
rent feriæ repentinæ; tum restitutio fieri deberet ad totidem diés, quot per illas intercepti sunt, ut habetur L. *Sed etsi*, 26. §. *Si feria. ff. quibus causis Major.*

ARTICULUS IV.

De dilationibus definitoriis, & executoriis.

785. **I**stæ conceduntur in tertia parte judicii, de qua n. 1. & quid earum nomine veniat? exposuimus n. 766. in fine; quo posito quæstio est. 1. an Judex elapso termino definitorio, Reo citato, sed non comparente, illo etiam absente procedere possit ad sententiam? 2. quanti temporis sint dilationes executoriæ? 3. an hæc dilationes habeant locum in actionibus realibus? 4. an in criminalibus? 5. an etiam detur dilationis prorogatio? 6. an ad hanc concedendam requiratur causæ cognitio? 7. an hæc fieri possit etiam invita parte adversa? 8. an etiam dilatio probatoria possit prorogari? 9. quis sit effectus dilationum? 10. an valeat concessio dilationis facta, parte absente, sub conditione, si per eam postea ratificetur? 11. quid dicendum, si Judex in sciã parte adversa prorogavit dilationem, & illa compareat intra primum terminum? 12. an diés pro termino assignatus cedat illi totus, cui assignatus fuit?

786. Ad 1. Resp. quòd possit, ut dicemus infra tit. 27. & constat ex L. *in peremptorio*, 71. ff. de *Judic.* ibi: *in peremptorio autem comminatur is, qui edictum*

dedit, etiam absente diversa parte cogniturum se, & pronuntiatum; ubi gloss. lit. B. non tantum *comminatur*, inquit, sed etiam *condemnat*; id, quòd etiam colligitur ex c. *Consul.* 24. de *offic. Delegati.* Ad 2. Resp. quòd olim fuerint 30. *dierum*, postea *duplicata*, hodie sint per Justinianum Imp. *quadrimestres* L. 2. & 3. C. de *usuris rei jud.* & quamvis induciæ istæ sint legales, earum tamen spatium prorogari à Judice potest, causâ cognitâ, si quid Reo incidere, quò celerem rei præstandæ facultatem ei auferat. Arctare etiam potest, sed rarius, L. 2. & 3. C. de *usuris rei judic.* Hodie moribus multorum tribunalium dilationis istius concedendæ facultas est in arbitrio Judicis. Ad 3. Resp. quòd non in his, quæ statim habent executionem; quamvis & tunc concedi possint, si possessor non possit. Statim cedere, vel caveat per fidejussores de re, vel ejus affirmatione, ex L. *qui restituere*, 68. ff. de *rei vindicat.* & §. *etsi in rem. Institut. de offic. Judicis.*

Ad 4. Resp. quòd non, extra certos casus; ut, si mulier capitis damnata, sit prægnans; nam & istæ non patiuntur dilationem, nisi gravi causâ exigente, ut si à Reo prius aliquid præstandum foret, obligato v. g. ratiociniis. Ad 5. nota dilationis prorogationem nihil aliud esse, quàm ejusdem adhuc durantis, & nondum elapsedæ extensionem; hinc tempus ad quòd extenditur, cum præcedenti est eadem dilatio; quò posito: Resp. affirmativè, ut notat Zoësius l. 2. ff. *tit. 12.* & notavimus num. præced. Ad 6. Resp. juxta nonnullos affirmari; ne in his, quæ morantur judicium, temere procedat; sufficere tamen cognitio de sufficientia causæ, propter quàm prorogatio imploratur; aliis tamen negantibus; ut notat Pirhing. h. t. n. 22.

Ad 7. Resp. quòd sic, modò adsit iusta concedendi causa, Judici cognita; nequè dicas: Adversarius, contra quem est concessa, habet jus quæsitum; ut eâ finita possit procedere; ergo sine cognitione causæ non est eo spoliandus. Resp. dato anteced. negando suppositum, quòd prior dilatio dicatur finita prius, quàm finiatur tempus, in quòd prorogatum est; hoc enim durante durat eadem dilatio,

latio, ut notavimus num. præcedente. Ad
8 Resp. quòd non, si supersit adhuc alia
jure concessa; nam ubi supersit remedi-
um ordinarium, ad extraordinarium re-
currendum non est; nisi fortè hoc sit pin-
guius; secus est de quarta, si fiat, prout
conceditur, quandoque fieri posse, sed
cum juris solennitate, de qua num. 783.
Ad 9. Resp. cum Zoëtio cit. n. 18. dila-
tione pendente non debere procedi ad ul-
teriora, intellige in his, super quo dilatio
data est, L. *Sive pars. 3. C. h. t.* hinc
pendente dilatione conquiescit Officium
Judicis, super punctis dilatione
affectis.

789. Ad 10. Resp. affirmativè; nam ejus
præsentia pro concedendis dilationibus re-
quisita solum est in ejus favorem introdu-
cta, cui per ratihabitionem renunciare
potest. Ad 11. Resp. cum distinctione.
Nam, vel obtinuit eam prorogationem

ex falsa, & mentitâ causâ: vel ex verâ,
& justâ: si hoc secundum: ille, qui pro-
rogationem obtinuit à Judice altero in-
scio, excusatur, quamvis Judex venienti
in primo termino, eo in scio prorogato,
expensas, comparando in illo factas, tene-
atur resarcire; si primum: cum nulli do-
lus suus patrocinarî debeat, prorogatus
non comparens, altero comparente, in
primo termino, committit stipulationem
judicio sibi, de qua L. 1. & *toto tit. C. si*
ex falsis instrument. Ad 12. Resp. quòd
dies termini totus cedat illi, cui assignatus,
qua dies termini est in termino; datus
enim in commodum ejus, non debet re-
stringi in ejus odium; unde ultimo et-
iam ejus momento rectè compareat, &
omnis, in fine institut. de verbor.

oblig.

* * *

QVÆSTIO IX.

IN TIT. IX. DE FERIIS.

790. **L**icet etiam *Feria* inducant judicio-
rum dilationes; qua de causa titulus
de Feriis, statim subjungitur titulo de di-
lationibus: ex alio tamen fine inducuntur
dilationes; ex alio *feria*. Nam istæ,
ut constabit ex seqq. inducunt cessatio-
nem à certis actibus etiam judicialibus,
propter Dei, & Sanctorum cultum, & ob
bonum publicum, propterea fixæ, ac sta-
biles: Dilationes autem propter utilita-
tem litigantium, ut ritè instructi in judi-
cium veniant, & futuram litem profe-
quantur; aut certè causis exigentibus
indulgeri partibus tempus, intra quod
liti necessaria comparent, instrumenta,
exquirant, Testes inveniant, & ob-
tineant; propterea non firmæ, ac stabiles,
sed juxta rei necessitatem definiendæ.

ARTICULUS. I.

Quid, & quotuplices sint Feria?

791. **F**eria apud *Latinos* dictæ sunt, vel à fe-
riendis victimis, vel à ferendis epulis.
Erant enim Romæ dies festi, in quibus pe-
cudes immolabantur, & epulæ ex pecorū,
frugumquè proventibus fiebant. Apud *Le-*

gistas dictæ quasi *feriæ à foro*: nam dies
sunt, in quibus præstatur vacatio à negotiis
forensibus, L. *Divus. ff. eod. tit.* & sic dicun-
tur *dies quietis à causis*. Apud *Canonistas*
dictæ sunt à *fando*: quia in eis Deus solo
verbo aliquid fecit, & sunt omnes dies se-
ptimanæ, præter Sabbatum.

Feriæ omnes habentur in quadruplici 792
genere, nempe solemnes, temporariæ, re-
pentinæ, & canonicæ. *Solemnes*, de quibus
c. *conquestus, de fer. & L. dies festos C. eod.*
ab omni opere servili vacant, & in Dei ho-
norem, Sanctorumque venerationem indi-
cuntur: *Temporaria* (aliis nominibus *Rustica*
& *Publica*), de quibus fit mentio L.
præsides ff. eod. & L. si in aliquo, de offic.
procons. indicuntur ob utilitatem rusticam,
& publicam, nimirum pro messibus colli-
gendis, & vindemiis faciendis, ac pro varie-
tate regionum citius, aut tardius concedun-
tur.

Repentina, aliis nominibus *imperativa*, 793
& *extraordinaria*, de quibus L. *Sed & ff. §.*
si feria, ff. ex quibus causis, vocantur ex-
tra ordinem indictæ: quales v. g. indice-
bat Imperator iis diebus quibus aut vitæ,
aut